

БЕРТОЛТ БРЕХТ
ЕСТЕСТВЕННОТО ДЪРЖАНИЕ
НА МЮЛЕР

Превод от немски: Елена Иванова, 1983

chitanka.info

Вечеряхме, запалихме по една пура и запрехвърляхме общите теми за разговор. Актуалните бяха вече изчерпани и като начало от предпазливост пак заговорихме за упадъка на театъра и после, събирайки лека-полека смелост, стигнахме до Мюлер. Мюлер, инженер Мюлер, смъртния ни враг. Мюлер бе щекотлива тема и дори да не бе сред нас, неминуемо си оставаше ябълката на раздора.

Срещу него имаше цял куп обвинения с по-нова дата — факт, достатъчно неприятен за нас, но на Пухер му се щеше да разкаже най-сетне една по-стара, вече малко плесенясала история. Явно искаше да се освободи от нея.

— Веднъж бяхме замислили с Мюлер една сделка — започна той. — Затова ми се наложи да летя с него. Пътувахме от Берлин до Кьолн. Там Мюлер щеше да ме свърже с една компания, която искаше да се запознае по-отблизо с моя стартер, за да го пусне на по-широк пазар. Възнамерявахме заедно да движим нещата. Мюлер предпочиташе да се заеме с търговската страна; както казах, за тази сделка той бе намерил и съответната компания. Мюлер смяташе, че двамата добре си подхождаме, познавахме се точно от толкова време, колкото, за съжаление, всички го познаваме.

И така, седяхме в едно от ония хубави стоманени хвърчила, които всъщност са от тенекия. Отначало Мюлер бе в лошо настроение, оправдаваше го със забраната да се пуши. Но в края на краищата той беше този, който настояваше да пътуваме със самолет, а не с влак.

Искахме да обсъдим още веднъж нещата, но веднага стана ясно, че няма да е лесно, понеже витлата — три на брой — вдигаха прекалено силен шум, за да можем спокойно да разговаряме. Веднага щом забръмча моторът, значи още на земята, Мюлер изкрещя насреща ми:

— Нищо не се чува! Отвратително!

При това бе летял вече поне десетина пъти.

Когато после се заиздигахме, той не каза дума повече, седеше „вгълбен в себе си“ на плетеното кресло и гледаше хоризонта. Не бях летял дотогава и отначало изцяло бях зает с опознаването на този феномен. Тъй че, едва когато стигнахме сто или двеста метра височина, се обърнах към Мюлер. Изведнъж ми се стори — няма смисъл да продължавам, ако не ми вярвате, — че Мюлер се страхува.

Знам какво ще кажете. Мюлер е бил на фронта, ударна команда и прочие. Знам, че не е получил „Железен кръст“ — първа степен, само защото е скаран с дисциплината. Но сега Мюлер се страхуваше и изобщо не се опитваше да го скрие. Той продължаваше да гледа намръщено пилота през малкия стъклен люк и всеки път, когато щайгата пропадеше с няколко метра, трескаво се хващаше за облегалките на креслото, а по начало единствен той закопча колана си. При това се знае, че тези огромни стоманени чудесии се движат по въздуха в най-лошия случай толкова сигурно, колкото и локомотивът по земята, и че това съвсем ясно се усеща след първите няколко метра.

След около десетина минути Мюлер бавно извади бележника от вътрешния си джоб, написа няколко реда, като на места спираше и поглеждаше към пилота отпред, откъсна листа и ми го подаде.

„Не мислиш ли, че след двайсет години никой вече няма да проумява как възрастни хора са се качвали в такова нещо? Погледни само тая ламарина! Бих искал да знам дали ще го наричат глупост или героизъм! Мюлер.“

Когато вдигнах очи от бележката, той седеше съвършено неподвижно в креслото си и гледаше през страничното прозорче, сякаш нищо не се бе случило, но след няколко минути с кисела усмивка ми посочи витлото от своята страна и закрещя:

— Шум като при земетресение! Защо една лястовица не бумти така?

И поклати едрата си глава, сякаш изобщо не можеше да разбере как това не му е направило впечатление още в началото. Разбира се, той смяташе, че този шум се дължи на някаква много голяма конструкторска грешка и вероятно си мислеше, че след двайсет години самолетите няма да бучат така неестествено. На летището в Хановер, докато чакахме да приберат пощата и да се сменят пътниците, ние се разтъпкахме, запалихме по цигара и тогава той добави:

— Щом нещо вдига такъв шум, значи не е в ред.

После започна да ми обяснява, че от една такава машинка, която двама души спокойно могат да бутнат от мястото ѝ, няма никакъв смисъл, щом са ѝ необходими 240 конски сили, за да се задвижи във въздуха, където няма никакво съпротивление. Приведе още много

подобни доводи и непосредствено преди да се качим, завърши мисълта си със забележката, че целият принцип бил погрешен.

До Есен той се държа напълно спокойно и само веднъж се изсмя подигравателно — когато пропаднахме с няколко метра. Но в Есен, за десетте минути на летището, набързо ми разказа за един свой далечен познат, който неотдавна бил летял при лошо време.

Още в самото начало казали на трима пътници, че е съмнително дали ще се проведе полетът, защото над Таунус^[1] имало буря. Изминал цял час от времето за излитане, а те все чакали. Единият бил доста изнервен, понеже бързал, а с влака вече в никакъв случай нямало да стигне навреме за някаква важна среща. Тогава от управлението на полетите наредили „пилотът да направи опит“. Хората се качили с малко смесени чувства.

— Представям си освен това — каза Мюлер, — че небето над стартовата площадка било идеално синьо. Също като това тук. Буря имало само над Таунус. Е, на първо време пътували много добре, но после наближили Таунус. От синьото небе ни следа. Всичко около тях било обгърнато от някаква странна плътна завеса. Нещо като проснати мокри чаршафи, разбираш ли. А самолетът подскачал като скакалец. Човекът, който управлявал това чудо, „правел опит“, както се казва на езика на тези дилетанти, само не ми възразявай, това са чисти любители, та от тая история няма и няколко години, ти да си чувал някой да се е разхождал из въздуха на парче тенекия? А и въобще не е нужно! Хиляди години са минали и без това! И така, пилотът се опитвал да пробие буреносния слой, а именно, като издигнал машината. И когато стигнал на около 1800 метра височина, с изненада установил, че там горе е същото като по-долу, тоест силно ветровито — нещо, което аз можех да му кажа още на земята.

— Но ти не си пътувал с тях — казах аз.

Отблъскваше ме надменният и подигравателен тон, с който разказваше историята.

— Добре, тогава моят познат, който е летял с него, е можел да му го каже. Разбира се, ако не бил подхвърлян от една страна на друга като куфар, който някой е поставил не както трябва върху багажника. Защото се чувствувал точно така. Самолетът внезапно поднесъл надясно и полетял надолу. Около десетина метра.

После машината се задържала, издигнала се малко и пак както преди полетяла десетина метра надолу. Още при първото пропадане моят познат счупил стъклото на прозорчето с десния си лакът, така че сега вътре можело спокойно да си вали. Дъжд, градушка, всичко, което имало вън, влизало вътре и можеш да ми вярваш, че на хората в самолета само това им липсвало. Повече или по-малко започнали да се подготвят за края на дните си. Още веднъж за миг видели... и това било най-умното, което можели да сторят. Тогава пилотът сложил край на това положение.

На височина 1800 метра, когато видял, че горе е същото като долу, решил да слезе там, където явно се чувствувал по-уютно. Изключил мотора и самолетът просто полетял с главата надолу като бастун. Представяш ли си! Вече си преживял какво ли не там горе, изобщо си нещо като куфар, който за миг е видял с вътрешните си очи целия свой живот, а сега изведнъж моторът спира, креслото под тебе се издига, главата ти се люшва напред и надолу и ти със свистене неудържимо летиш към бездната, евентуално с хлипащата точно във врата ти спътничка.

Пилотът слязъл от 1800 на 30 метра, разбираш ли какво означава това? 30 метра — това е толкова близо до земята, че можеш да видиш всеки камък и го виждаш, защото онова чудо е застанало на главата си и от „мястото“ си право през люка виждаш отпред земята. А тя бясно се носи към тебе. Скоро ще се срещнете, но какво значи скоро? Тутакси, веднага, в същия миг и едва сега, тоест миг преди този миг, моторът заработва отново, тласък, машинката се задържа донякъде и тъкмо навреме избира хоризонталната линия.

След половин час били пак на стартовата площадка. „Опитът“ да прелетят над Таунус можел да се счита за неуспешен.

— Да — каза Мюлер, протегна ръка към никелираната дръжка на самолетната вратичка, понеже трябваше да тръгваме, хвърли поглед към небето и добави: — Типично за такава щайга!

През останалата част от пътуването, след като се беше изприказвал, Мюлер, изглежда се чувствуваше значително по-добре. Пък и той, както вече казах, бе летял много пъти. В Кьолн пристигнахме невредими. (Впрочем летенето е действително приятен и удобен начин за пътуване и напълно безопасен!) Едва сега обаче започна неприятната част от историята. Ще я разкажа накратко.

Пристигнахме по обяд и същия ден трябваше да вечеряме с хората от въпросната компания. На другата сутрин искахме да летим обратно.

Целия следобед се мотахме из града и Мюлер бе в отлично настроение. Не пророни нито дума за сутрешното си държание — изглежда смяташе, че то не се нуждае от извинение. Е, добре, бях склонен да го забравя. Но точно когато най-малко очаквах, избухна бомбата.

В 9 часа вечерта, когато тъкмо се преобличах в хотела за срещата, на вратата се почука и влезе Мюлер с пътнически костюм и пътна чанта в ръка. Сложи ръчната си чанта на един стол до обущата ми, погледна с неодобрение известното безредие, което цареше в стаята, и каза доста сухо:

— И така, драги ми Пухер, от вечерята всъщност няма да излезе нищо.

Трябва да съм погледнал някак изненадано, защото той тутакси продължи, и то съвсем делово:

— Както виждаш, изобщо не съм се преобличал, потеглям веднага обратно за Берлин. Влакът тръгва в 11,15. Ако не ти е необходимо много време, за да съблечеш и прибереш официалните си дрешки, все още можеш да тръгнеш с мен. Защо да проспшиш една нощ в Кьолн без причина?

— Не се шегувай, Мюлер — казах аз.

— Съвсем не ми е до шегги, цялата история е ужасно неприятна за мен. Признавам, че и за теб е малко неприятна, но не чак толкова. Най-сетне ти изобщо не познаваш тези хора, но те ме познават. Искам да ти кажа нещо. Тая сделка щеше да има смисъл само ако двамата можехме да работим заедно, нали? Но виждаш ли, точно това е невъзможно. Ние не си подходяме. Както може би предполагаш, имам пред вид днешната сутрин. Не мисли, че не съм те наблюдавал. Зная също със сигурност, че днес летя за първи път. Не, по-добре не казвай нищо.

— Какво значи „не казвай нищо“? Какво значи цялата тая работа всъщност? Да не искаш да кажеш, че съм се държал като страхливец — ти, който... Слушай, не понасям такива врели-некипели. Смятам, че направих голям жест, като не казах нищо за твоето поведение. Пък и това няма нищо общо със сделката, боже мой.

Изобщо не можах да разбера откъде му хрумна тая мисъл, но той наистина изглеждаше ужасно изненадан.

— Как така? — рече той. — Как да няма нищо общо със сделката? Та ти се държа като глупак. Излиташ в небето с нещо си, което някой ти е похвалил, че е сигурно, и седиш там, глътнал бастун, без никакъв признак за живот. Като полуидиот, извинявай, който не забелязва какво правят с него, и на всичко отгоре, залагам си главата, смята това за смелост. Ще ти кажа, че ако човек не се държи естествено в непознати за него ситуации, а в нашия случай това значи да прояви загриженост, доказва само, че няма природен инстинкт. С две думи: с теб няма да правя никакви сделки. Хора като тебе може да излъже и един въглищар. На тебе просто ти липсва оня елементарен минимум недоверие, който притежава всяко теле и без който на планета като тази то просто ще загине.

Рече това и изчезна в асансьора.

---

[1] Планински масив от Рейнските планини. — Бел.прев. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.